

- 1 -
ACC. NR. **3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

A. 12

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Om man gick vill, skulle man vränga tröjan och sätta på sig den vrängd, så skulle man komma rätt igen.

Jag gick vill en gång, och drev omkring i hagarna en hel dag, men kunde omöjligen hitta rätt. Till sist kom jag till ett ställe, som jag kände igen, men det var knappt jag kände igen folket där med detsamma. Men jag kom då inte att tänka på, hur jag skulle bära mig åt, jag bara gick och gick.

Vilsegång.

- 2 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

st

Uppteckningen rör

Om de va rädda för att maran skulle komma in och oroa hästarna om nätterna, skulle de skjuta en uggle eller en skata och hänga över stalldörren. Då va de säkra, att maran inte kom in. I Målen, där jag tjänte, gjorde de det. Om hästarna va svettiga, fraggiga och trötta på morron bruka de säga, att maran varit där.

Det var en del som sa, att maran red människor också, ^{vet)} men det ~~inte~~ jag nåt om.

Maran.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

B: g

Uppteckningen rör

Tilda på Flärshult kan spå i kaffesump, men hon gör det inte gärna nu. Hon bränner själv kaffet på björkeglöver. Och sen när de dricker kaffet, blir det ju alltid litet sump i botten. Då snurrar hon på koppen och läser ⁱ ~~över~~ den, och det blir både gubbar och gummer i den.

Spå i kaffe.

Jag va åt na en gång, när de hade stulit hos min pojk, för jag ville se, om det va dom vi trodde det var. Möllarn hade nämligen för sig, att det skulle vatt bekant folk, som varit framme. Pojken var ute på möte, och då hade de varit inne i knektastugan och tagit hans guldlocka, skjortor, örngott, ett fint överdrag och en del annat, så det var mötet, de hade tatt.

Men den gången ville inte Tilda spå. Sen fick de tag i tjuven.

Det var en luffare, som de tog i Kisa i Östergyllen, så det var ju inte dom vi trodde.

En annan gång, ja, det var ju tidigare än tjyvahistorien, gick jag opp till Tilda. Gubben hade varit upp i Solberga, och då blev han borta längre än beräknat. Då gick jag till Tilda, och hon spådde i kaffe. Jag ville ha reda på, om han var vid hälsa och om han snart skulle komma hem.

"Han är hemma före dig", sa Tilda, "och han är glä'er och vid hälsa, och han har ett stort sällskap med sig. Se här i koppen, där är bordet, och där sitter de omkring det och skålar."

Och mycket riktigt, när jag kom hem, va han redan kommen.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

B. i

Uppteckningen rör Otur möta person med lentyget avigt.

Est det var så man mötte nån som hade lentyg, som inte
va rätt, utan de hade vrängt det avigt, när de satt på sig det,
så var det otur.

- 6 -
ACC. NR. 3068

Landskap: Småland Upptecknat av: Ole Larander
Härad: Alsterlunds Berättat av: Anna Sara Karlsson
Socken: Hätthögen
Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Embult Hätthögen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

C. a.

Uppteckningen rör Tattarekäring, som ville låta se vår flickas
fästeman och som sa att Petter Magnus pojke
växte dåligt och var kinkig för att han pissat på vätten.

Det var en tattarekäring, som gick förbi här, och då låg hon hos oss över en natt. Hon påstod, att hon var lapska, men det sa gubben min till henne, att hon var ingen lapska, för det kunde han se skillnad på lappar och andra. Och han pratade med henne och frågade henne om socknarna däruppe i Norrland, så hon blev rasande på honom. Se, han kände ju väl till det, sen han va där vid järnvägen.

Vi hade en flicka, Allida, som hade fått ett barn litet för tidigt, men han ville inte gifta sig med henne så snart. Vi kom te tala om det, när käringen va hos oss, och då fråga hon Allida, om hon ville, att han skulle komma hit på kvällen.

"Bara hon vill, ska jag ha honom te gå hit, så han är här så redigt, som vi se varandra," sa hon, och så fråga hon Allida, om hon hade nåt, som hon hade fått av honom.

"Ja, jag har ett fotografialbum", sa Allida.

Och då ville hon ha det att sova på på natten, och det fick hon. Sen på morronen sa hon till Allida:

"Vill hon, så ska jag ha'n ~~texxa~~ hit i kväll".

Men hon ville inte det. Jag sa till henne sen, att hon va dum, som inte lät henne visa, vad hon kunde.

Hos Petter Magnus hade de en liten pojk, som hade svårt att växa och va litet kinkig och konstig. Kärningen sa, att han blitt sån, för han hade pissat på vädden. Och pojkarna de skrat-

tade och hade så roligt åt det. De tyckte, att han va så duktig,
som hade "pissat ända till Vättern", som de sa.

Petter Magnus själv va halter och dålig, så hon skulle bota
honom för det, men det vet jag ingenting om.

- 9 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

*C. a.
H. L.*

Uppteckningen rör

Dymmelonsdag kunde di ta sanket från sina grannar.

Di skulle då va oppe och ute, innan solen steg opp och innan
nån människa va oppe. Sen ropa di: "Så långt som detta rop
höres, så hör sanket mej till.". Men om det då va nån annan
som va oppe och svarte: "Det ska va lögn", så gick det inte för
dem.

Ta sanket fr.
grannen.

C. L.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Om Bläsens trollkonster.

Om Bläsens

trollkonster.

Nere i Klasentorp bodde det förr en gubbe, som hette Sven, men han kallades vanligen Bläsen, för han hade en stor röd brännvinsnäsa. Han var lite trollesker av sej. Han gick till Ohs bruk så ofta, och då brukade han komma in till vårt, men det dröjde länge, innan vi anlidade honom. Men så var det så tetigt med kreatur för bror min. Han fick sätta till det ena djuret efter det andra, aldrig kunde han lägga på en kalv, utan att både kon och kalven dog, och inte gick det att kärna smör. Så en gång när Bläsen var inne, kom de att tala om det.

"Det är någon som har förgjort det för er," sa han, "men det ska vi allt hjälpa". Sen sa han till bror min, att han

Förgjord smör-
kärning.

skulle ta grädde i en näsduk och gräva en håla i ladan och låta den ligga där i nio dygn, så skulle det bli smör av grädden. Det skulle sedan husfolket äta opp, så skulle det gå kärna . Ja, bror min gjorde som han hade sagt, men jag minns så väl att det inte hade blivit smör, utan grädden hade torkat in. Men mor tog och slog vatten på och ältade och saltade och sen fick vi äta det på brödsbivor. Jag var så arger, för jag ville inte ha det. Det var en annan liten flicka inne hos oss, när mor gav mej smörgåsen, och då sa jag:

"Jag ger Ingrid-Kajsa min smörgås."

"Åh, den vill inte hon ha," sa mor, men sen när

hon hade gått fick jag bannor av mor, för att jag velat ge bort smörgåsen till en främmande människa, för då hade det förstört all verkan.

Jag kommer ihåg hur rädd jag var för att komma i närheten av ladan medan näsduken var nengrävd där. Jag var lika rädd för ladan som för Pocker.

Och det hjälpte inte, utan var lika tetigt efteråt. Men de fick dyrt betala't, för när de frågade vad han skulle ha, sa han att han ville ha kalven, som vi hade i lagårn och en söa. Ja, de tordes inte neka honom, för då var de rädda, att han skulle trolla. Så frågade bror min, hur han skulle få det till Klasentorp.

"Åjo, dom tar jag nog med mej när jag går," sa Bläsen. Sen stack han bara in fingret i munnen på kalven och lät honom patta på den, och likadant gjorde han med söan, och sen följde de honom som hundar. Jag minns hur arg jag var på den däre gubben, för de hade gett honom den vackraste söan. Jag hade brukat ge henne foder och hade kallat henne min söa. När jag kom ut i lagårn och såg, att det var den han hade ta't, blev jag så lessen så jag grät.

För att det skulle bli tur med kreaturen, hade han bror min att gräva ner en kalv levande, och det gjorde han, men han sa sen, att det gör han aldrig om, för det var det ynkeligaste han någonsin varit med om. Och det hjälpte inte.

Medel mot för-
gjorda kreatur

Sen sa han till honom, att han skulle ta stugunycklen och lägga i säabingen, så att ingen skulle kunna förgöra säden för honom, och så gav han honom en tiöringling och sa, att den skulle dra till honom många pengar. Dragpeng.

En kväll satt han inne i stugan. Jag låg i sängen, och de trodde att jag sov, men det gjorde jag inte. Då sa han: Förutsäga dödsfall.

"Här blir snart lik. Graven är allt graven, och det blir allt den minsta flickan."

Det låg jag och hörde och det var jag som var minst. O, jag minns hur arg jag var på gubben, för jag ville inte dö. Om jag hade haft kraft som jag hade mod, hade jag gjort slut på honom. Sen dröjde det så länge innan jag kunde glömma det och innan jag kunde tala med mor om det. Men hon för-

3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sökte vända bort det. Det blev i alla fall lik det året, för det var en änkeman, som hade blivit husvill och som bodde hos oss ett par månader, som dog.

Men jag minns, när jag talade om för mor, att jag hade hört, vad gubben ordinerat, att hon sa:

"Kära, tala inte om det för nån, för då hjälper det inte."

Så kunde han förvända synen på folk också, den däre Bläsen. En gång gick bror min till honom och bad att få låna 50 kronor. Jo-o, det skulle han få, och så skrev dom en revers, som bror min skrev under. Sen räknade Bläsen till 50 kronor medan bror min såg på, och då var det riktiga pengar.

Förvända syn-
nen.

Han stoppade på sej dom, och tänkte inte på något, men när han var på hemväg tog han upp pengarna, och då var det bara en femma och resten var almanacksblad. Då blev bror arg och gick tillbaka till Bläsen.

"Kära hjärtanes," sa Bläsen, "tala inte om det för någon. Vi ska ta och bränna upp reversen."

Det gjorde han, medan bror min såg på. När han sen kom hem, frågade mor:

"Nå fick du låna några pengar?"

"Ah, han har inga pengar att låna bort," sa bror, men han talade inte om, hur det gått till. Men Bläsen, den rackarn, hade inte bränt upp den riktige reversen, utan när

det var gå'et en tid, lämnade han reversen till länsman för in-
drivning, och han kom hem och pantade oxarna för bror min. Han
var nere vid lagårn, när länsman kom, och mor och min äldsta
syster såg det oppe ifrån stugan.

"Vad i alla tider kan länsman vilja?" sa mor, för hon
såg hur bror fick ett paper, som han skrev något på. Ja, sen
fick hon då reda på hela historien. Bror sa till länsman, hur
det hade gått till, men han sa:

"Ja, min gosse, när du ger dig illag med dåligt folk,
får du dragas med dom."

Sen fick vi sälja ett lass havre och våran fete
gris, för att kunna lösa in reversen och rädda oxarna. Men
hele vintern fick vi äta "sågellöst".

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Eid

Uppteckningen rör Ett kol lades i jäst som lämnades ut.

Förr, när de gjorde dricka, kunde det hända , att jästen tog slut, och då bruka de gå till nån granne och låna. Om de då hade jästen i flytande form, lämna de inte ut den utan att lägga ett kol i den. Och det var så vanligt, så det ville de varken ta emot eller lämna ut jäst utan att de lagt ett kol i. Det gjorde alla så.

ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

P. d.

Uppteckningen rör

Systerens svärmor hade en liten stålbit islagen
i botten på smörbyttan. Det såg jag själv en gång, när jag var
och hälsade på min syster. Det var en avbruten knivspets, som
hon slagit dit.

Stålbit i bot-
ten på smör-
byttan.

- 20 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

End

Uppteckningen rör Korsa eller lägga salt i mjölk.

När de sålde mjölk förr, så bruka de alltid sticka ner en kniv i mjölken och skära ett kors med den i mjölken.

Andra hade för sig, att de skulle kasta ett par nyper salt i.

Om man gick över en bäck med mjölk och spillde litet, så skulle man också skära kors i mjölken, så kunde de inte förgöra den.

- 21 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

B. d. e.

Uppteckningen rör

Hår, som klipptes, fick inte kastas ut, utan det skulle kastas på elden, annars blev den som va klippt ömmer i huvet. De fick karlarna alltid lov att komma ihåg, när de hårklippte sig.

När barnungarna eller vem som helst fällde tänder, fick man inte kasta ut dem, utan de skulle brännas opp.

Håret.

kastas på eld.

Tänder tappas.

kastas på
elden.

- 22 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Jia

Uppteckningen rör

När naveln på barnet släppte, fick de inte bränna upp den, förrän karlen va inne, för annars fick barnet svårt ve te hålla torrt.

Efterbörden fick de inte gräva ner ute förr, utan då tog de upp ett hål i golvet inne och grävde ner allt där.

Naveln och
efterbörden.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Jim

Uppteckningen rör

Då barnet var nyfött, var det ju ingenting annat förstås än att de skulle sköta det väl. Annars hörde jag sägas, att de sydde in en peng i listan (lindan), första gången de lindade barnet, och det var väl för att de skulle få gott om pengar.

Peng i lindan.

ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Olle Bergander

Härad: Alster Adress: St. Väst

Socken: Rättvik Berättat av Anna Maria Bergander

Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i St. Väst

Uppteckningen rör Okysk tar nyfödd; får barnets skärvan.

När de hade nyfödda barn i huset, ville de inte att vem som helst skulle komma in och ta barnet. Om det var någon som de inte kunde lita på riktigt, så de trodde, att den människan inte var redigt kysk, så ville de inte låta henne ta och bära barnet, för då trodde de, att barnet skulle få skärvan.

- 25 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Ole Svander

Härads: Alfs Adress:

Socken: Stättholm Berättat av Anna Sara Fasselund

Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Elmhult, Stättholm

Uppteckningen rör

Barn som va födda med segerhuva kunde gå ikring en eld, så den inte gick längre. Min äldste pojke, Adolf, som nu är i Argentina, va född med segerhuva. Jag torka den och gömde den, la den i ett litet papper och sydde sen in den i en tygbit. Adolf va sen nere i Skåne och tjänade på en gård där, och då hade han segerhuvan insydd i västen. När han kom hem, tala han om, att han hade gått kring flera eldar, och elden hade inte gått ett stycke längre än till linjen, där han gått.

Segeberhuva.

Landskap: Småland Upptecknat av: Olle Aronsson

Härad: Alvs Adress: _____

Socken: Rättvik Berättat av: Anna Sofia Hansson

Uppteckningsår: 1911 Född år 1858 i _____

J. a.

Uppteckningen rör

Det tala de om förr, att de förbytte barn. Mor sa,
att hennes mor hade talat om det. Men jag vet inte nåt om
det. Men annars brukte de säga, att ett barn, som vantrivdes,
va dåligt och så där, va förbytt.

Bortbyting.

- 27 -
ACC. NR. **3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Jia

Uppteckningen rör

Tve-deggingar kallte de sådana barn, som slutat dia, men började för andra gången. Men det skulle inte vara bra när de började dia, sen de en gång upphört med det. Om det var nån som lät barn dia två gånger bruka de säga till dem: "Ni är inte vetiga, som låter barnet dia. Det kan aldrig va bra."

Tvedeggingar.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J: b

Uppteckningen rör

När de skulle till kyrkan och döpa barnet, brukte de ge dem litet pengar, ost och bröd i näven för att barnet skulle få det gott här i världen, gott om pengar och annat. Det skulle gudmodern laga till och lägga i näven på barnet, innan de drog å till kyrkan.

Och sen skulle gudmodern läsa och sjunga en sång eller psalmvers för dem, innan de gav sig iväg.

När de kom till kyrkan skulle gudmodern läsa efter vad prästen sa, tyst förstås, så det inte hördes. Det skulle va för att barnet skulle få gott ve te läsa.

Ja, det är ju plägseder, som de har än på en del håll.

Barndop.

3068

Och jag har gjort det med många barn, alla dem som jag hållit.

Om barnet skrek under dopet, skulle den som höll det inte röra sig nåt och försöka tysta barnet, utan bara stå stilla. De påstod, att den som skrek under dopet skulle få bra sångröst.

Gudmor? Ja, det va den di bad hålla. Först ba de släktingar och sen bekanta. Då det första barnet skulle döpas, brukte de be på hans sida, och sen andra gången på hennes. Somliga håller dem själva också, nu för tiden.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jia, et

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Barnsängskvinna före kyrktagningen.

Före körketagningen skulle en barnsängskvinna hålla sig inne och hemma. Hon borde inte gå till grannanna eller annars va i umgänge med folk. Och inte fick hon göra vad sysslor som helst, men det kan jag inte reda ut. Förrän hon varit ve körkan skulle hon inte va redit heliger, ansåg man. Men att de skulle va alldeles förbjudna att gå utanför stugväggarna, det har jag inte hört.

Förr brukte de också föra med nåt och ge till prästen och väktaren, när de togs i körke. Ofta var det en ostekaka de hade med och gav till prästen.

ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör "Gå årgång", ta reda på sin tillkommande.

Hur det gick till att gå årgång det kan gumman min berätta, för det har hon var it med om. "Hör du mor, kom in och berätta för herrarna hur du bad dej åt, när du gick årgång."

"Nej det kommer jag inte ihåg nu. Det är åtminstone tre över femti år sen det skedde."

"Ja, då ska jag berätta det, så som du har talt om det för mej."

"Då är det väl bäst jag talar om det själv. Det var jag och en annan flicka, som var äldre än jag, vi hade kommit överens om att ta reda på, vem vi skulle bli gifta med. Det var så många som gjorde det på den tiden, och det skulle

gå till på det sättet, att en skulle va för sej själv hele dan, och inte prata med någon från det solen gick opp och sen hela tiden. På kvällen när det var blivit tyst och lugnt skulle man gå till en källa, fylla två glas vatten och dricka ur det ena. Sen skulle man gå bort en stund och sen gå dit en andra gång, fortfarande tigande och göra på samma sätt och sedan gå bort igen. Tredje gången man gick dit, skulle man möta sin fästeman och han skulle skåla med en.

Vi försökte först en julafton, men andra gången vi gick, tappade den andra flickan sitt glas, och sen var det förgjort för den gången. Men på midsommaraftonen gjorde vi om det. Då gick vi till en källa, som låg lite mer avlägset, för

vi ville inte möta folk. Hela dagen hade vi hållit oss för oss själva utan att prata med någon, och sen på kvällen gick vi till källan, fyllde våra glas med vatten, drack ur det ena och satte dom sen på en trätavla, som vi satt dit i förväg. Sedan gick vi opp och la oss en stund i en backe, innan vi gick dit för andre gången. Men så hade vi kommit överens, att om någon av oss såg något farligt, skulle vi ge tecken åt den andra. Det gick bra andra gången, men tredje gången, när vi närmade oss tavlan med glasen, fick jag se liksom en svart hund med rött gap komma emot oss. Då tänkte jag, att det var själve pocker, så jag blev så rädd, ryckte min kamrat i armen och sen sprang vi därifrån. Vi talade inte på hele vägen, men när vi kom här nere i ängan hörde vi hur det blåste och sprakade som när mejlien gick.

3068

Och det blev bra med hö det året också. Men någon fästeman fick jag inte se, fast sen fick jag då brev från gubben här, så det var ju lika bra."

"Ja, du mor, då låg jag oppe i de jämtländska skogarna och arbetade på järnvägen."

LUNDS UNIVERSITETETS
FOLKMINNESARKIV

- 35
ACC. NR. **3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

J: c
B: f

Uppteckningen rör

Jag har hört talas om, att en del brukade plocka blom-
mor, 9 sorter, midsommarafton. Blommorna la de under kudden,
och sen skulle de om natten drömma om den de skulle få.

Men de flesta, som jag talat vid, så har de gått te nån
källa. Det var en gång en piga som gick, och tredje gången
hon kom fram till källan, mötte hon två käppar vid tavlan, där
glasen stod. Och hon ble heller aldrig gift, men hon fick två
flicker, som hon hade hos sig och fostrade opp. Lena på Höjden
kalla de henne, och flickerna hette Emma och Ingrid-Kajsa.
Käpparna trodde hon va en våd, att hon inte skulle bli gifter
men att hon ändock skulle få två barn.

Ta reda på sin
tillkommande.

- 36 -
ACC. NR. **3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J. R.

Uppteckningen rör Vad pojke skulle göra för att få flicka glad vid sig.

Om det var någon pojke, som ville ha en flicka glad ve sig, skulle han jäkta efter en flädermus. De flyger ju på det som är vitt, och då skulle han hålla ut en näsduk, och när han fått håll i en flädermus, skulle han ta blodav den på näsduken och sen skulle han slå till flickan med näsduken. Jag har aldrig sett någon som gjort det, eller vatt utföra det, men det var många som sa, att man skulle göra så.

- 37 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

J. a.

Uppteckningen rör Ge flicka något att äta för att uppväcka
hennes kärlek.

Det var en pojke, som hette Nykvist, som hade fästemö
i Flishult. Men så hade Johannes Danjel i Lindhult gått i vä-
gen för honom och då blev han ärgert och tänkte, att han skulle
laga till en sats och ge henne i kaffe. Men vad det var för nåt
han laga till, det har jag inte reda på.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J. e.

Uppteckningen rör

När det lyser andra gången, brukar fästemannen va hemma hos fästemon. Då brukar ungdomen i grannskapet gå och hugga ner den största och grannaste björk de kan få tag i. Spelemannen sätter sig på trädet och sen drar de fram det till gården och drar in storän' på björken i förstugan, så långt de kan. Om de då blir bjudna på förtäring, drar de bort björken igen och hugger sönder den, men om de inte får nåt, låter de den ligga kvar. Detta gör de än. Hos Augustas gjorde de det, och det är på flera andra håll de gjort det på senaste tiden.

Dra fram
björk, när
det lyser
andra gången.

- 39 -
ACC. NR. **3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

När de hade bröllop förr, hade de nåt som de kalla för
bruatallrik. På den skulle de lägga av alla sorter, så mycket
de kunde få rum med, och sen bar de den till den fattigaste
deda hade där i trakten.

Bru'atallrik

ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J: e

Uppteckningen rör Låta katten gå in först i det nya hemmet.

Jag vet de som sa, att de nygifta skulle kasta
in en katt i stugan, innan de själva gick in. Då skulle han
träffas av den otur, som möjligen kunde finnas i det nya
hemmet.

28

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Om fruntimren blev rädda för nåt, när de va med barn, fick barnet lyte. Om de blev skrämda, skulle de därför inte ta sig med handen i ansiktet eller på kroppen, för då fick barnet märke efter handen. Och det är då säkert, det vet jag, för det har jag själv sett.

När jag var med barn en gång, så skoja gubben min med mig. Han stojade och bråkade, så jag blev mest ärgert på'n. Så ville han att jag skulle gå efter ett äpple åt honom. Och det gjorde jag förstås, men jag tog det suraste jag kunde få tag i. Men då blev gubben ärgert och strök till mig, och det gjorde han rätt hårt, så jag blev också litet ärgert och upp-

Lyten.

Födelsemärke.

rörd och nappade till med handen därbak. Och sen hade pojken ett blått märke på samma ställe, men det gick bort sedan.

De som va litet rädda av sig, skulle inte vara närvarande vid grissläkt, när de va med barn, för då kunde barnet få skriklyte och skrika som en gris. Skriketjynga.

Om det var nåt barn som hade skriktjynga, så skulle modern grunna på, vad hon blivit rädd för, och så skulle man ta blod av det och ge till barnet, det har jag hört talas om.

Fallandesjukan, den va lyte den också. Då påstod de, att Fallandesjukan det skulle hjälpa, om de tog blod från föräldrarna och gav åt barnet, som va sjukt.

LÖNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J: f

Uppteckningen rör

Förr var det så vanligt, att småbarn fick så ryseligt med skabb. Och det likaste te få bort det var att 1 maj, innan solen gått upp och innan nån mänske va oppe, tigandes och fastandes gå till ^{en} bäck, som rann åt norr och tvätta sig där. Och det vet jag, att det hjälper, för jag va väl inte mer än 8 år, när jag gjorde det, och jag har aldrig haft en kvesa på mina händer sen.

Medel mot
skabb.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J:f

Uppteckningen rör Bota skärvan.

Bota skärvan.

Bota skärvan, ja, det gör en gunna, som bor mitt emot här. Hon köper nattvardsvin, och sen går hon och skrapar på avträden och Gud vet vad det är för smörja hon lägger i. Hon slår det på droppaflaskor, och det får de sen en 3, 4 olika sorters droppar. Det äresså många som söker henne än i dag, så hon tjänar bra med pengar.

ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J:7

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör botemedel för skärvan.

Barn, som hade ^{bota/} skärvan, trodde de att de kunde genom
att gå till ett led och dra barnet tre gånger genom le't, och
sen skulle de ta regndropparna som va på spolarna på le't och
ge åt barnet. Och det har jag själv sett de som gjort på det här
sättet, så det kan jag säga bestämt.

Skärvan.

- 46
ACC. NR. **3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: *Slättå* Berättat av *Anna Sara Hasselqvist*

Uppteckningsår: Född år *1858* i

J. f.
Ung

Uppteckningen rör

Om det var nån som va mörkrädd, så skulle det gå
bort, om de var närvarande, när de höll på att slakta kalvar.
När de flår av skinnet, rycker det i köttet, och då skulle
den som va mörkrädd bita där.

Medel mot
mörkräddhet.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J: f
P: id

Uppteckningen rör Doppebrunnen, där man offrade och doppade ner sjuka barn. Spökeri vid brunnen.

Vid Klippan, mellan Flohult och Ohs, är det en brunn, som kallas doppebrunnen, där de brukade doppa ner barn som va sjuka. Först skar de ur knappar, ett par stycken, ur barnets kläder, kasta ner dem i vattnet, så kasta de också ner en peng, och så doppade de barnet tre gånger i vattnet. Och det var så möet folk, som gick till den där källan. Den låg till vänster om vägen, när man kommer härifrån, inte långt från Klippan. Det var somen ström dit om somrarna. Jag var där med brors/ min hustru en gång. Hon hade en liten flicka, som inte rädde med att gå, fast hon va halftannat år, och va litet kinkig. Och då va vi nere vid källan och jag bar flickan. Och sen blev ju flickan så hon kunde gå. Lina hette hennes mor.

Sen kom det ut ett rykte, att det spöka där vid källan. Det var en käring som visa sig med en lykta, och de sa, att hon gick där och grät. Ibland bruka hon sätta sig på lasset, när de körde förbi, så att hästarna knappt orkade dra. Det var här i Möcklehult, de förde ut det talet.

Gubben min hade hört det där pratet, och han ska ju va förveten på allt och ta reda på, hur det hänger ihop. Så var han neråt Nydala och arbeta tillsammans med en av våra pojkar. "Nu ska vi undersöka, om det är nåt", sa han. Och när de cykla hem på nattetiden, så åkte de ju förbi Klippan. Och mötet redigt, det var som en elektrisk ström, som for upp vid källan. Det flammade till ett par, tre gånger. Gubben han menade på, att det skulle va styvt radiumvatten i källan därav att det lyste. Och sen var det ju förstås bara det, att de som är mörkrädda, de fantisera ihop, så det blir så stora affärder.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Om det var några som hade svårt att dö, om de låg och plå-
gades länge, och var mycket sjuka, och man tyckte, att det inte
rådde med att dö, så skulle nån ropa ut dem, som man kalla det.
Den som ropade ut den döde gick då ut och gick till fönstret in
till rummet, där den sjuke låg, och ropade den sjukas namn
tre gånger genom fönstret. Men det var inte vem som helst som
kunde ropa ut en död. Men om det var nån som förstod sig på det
som gjorde det, så skulle den sjuke sen rå med att dö. I Flo-
hult bodde en som ofta brukade gå och ropa ut dem. Mörk-Anna
kallades hon. Hennes far hade varit soldat och hette Mörk.

Ropa ut en
död.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Lic
die

Uppteckningen rör

Om kreaturen inte gick hem och de inte fick tag i dem,
så hade de för sig, att de var bergtagna. Då skulle de hugga en
yxa i båset och binda klaven om yxskaftet, så skulle trollen läm-
na ifrån sig kreaturet. Talet gick så, men jag har aldrig sett
nån som gjort det.

Bergtagna
kreatur.

- 51 -
ACC. NR. **3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Ko, som kalvat, över stål och eld.

När de skulle leda ut korna ur lagårn första gången sen de kalvat, skulle de lägga en yxa utanför tröskeln och tända eld på en lasa, så korna fick gå över eld och stål. Det sa alltid Bläsen, att man skulle göra.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

L: c

Uppteckningen rör När kreaturen inte kunde idissla.

Om det var så att kreaturen inte rädde med att dröpp-
ja (idissla), så kunde de botas på följande sätt, som mor
tala om. Ja, jag vet att mor gjorde^{det}, så det är en redig sanning.
De skulle ta en sorts små djur, röda kvalster, och lägga i
handen. Men det fick inte ta dem med fingrarn^a, utan de skulle
ha en speta, som de petade upp djuren i handen med, och det
räckte ju förstås om de fick tag i bara ett djur. Sen skulle
de böja in ringfingret och krama sönder djuret i näven med det.
Och så skulle de låta det sjuka kreaturet dricka tre gånger ur
den näven, som hade krammat sönder kvalstret. Och det vet jag
ju, att det är sanning, för mor gjorde så.

- 53 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L. c.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

De skulle ta en levande torbagge före den 1 maj. Den
la de i en liten ask, där torbaggen fick ligga och dö. Om det
sen va nåt av kreaturen, som fick efter med det våta, inte
kunde pissa, så tog man litet av torbaggen och blandade i en
deg, som man stoppade i kreaturen.

Urinstämna
hos kreatur.

And

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Larsm - Leander*
 Härad: *Åbo län* Adress: _____
 Socken: *Slätthögs sn.* Berättat av *Amica Sara Hamelqvist*
 Uppteckningsår: *1931* Född år *1858* i *Slätthög*

Uppteckningen rör

Det var en gumma här borta i Gölsjöskruv, som brukade gå bort och hjälpa till med att skära säd i gårdarna. När de skulle lyckta skära, brukade hon ta de tre sista stråna, låta dem stå kvar med roten i jorden, och så vek hon ihop dem och lade en sten över. "Den ska glosen ha om julakvällen", brukte hon säga. Och det var ingen annan som fick ta de sista strån^{af} dem skulle hon alltid kussla med.

När säden var skuren, brukade man "ta haren". Våra pojkar gjorde alltid det. De hurrade och skrek, att nu hade de tattharen, och då, kan veta, fick ju grannen höra, att de hade lycktat skära.

Lyckta skörder

Tre sista strå
na till glo-
son.

Ta haren.

ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Carl O. G. G. G.

Härad: Alfs Adress: N. 6

Socken: Slättby Berättat av Anna Lena Skerfvar

Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Slättby

Uppteckningen rör

Det var ett allmänt talesätt, att man skulle låta tranan bära ljus i säng vårfrudagsafton.

Man hade också mycket brått i säng den kvällen, ty man skulle lägga sig medan det var ljust.

Vårfrudags-
afton.

ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

N: 6

Uppteckningen rör

Långa fredan skulle husfadern bryta sig ett ris och gå
och piska husfolket där de låg. Det var väl för att de skulle
bli raska till kommande året. De gjorde~~z~~ det inte hemma, men
pratet har jag hört.

Långa fredas morron skulle de ha stenkaka och smör.

Långfredagen.

ACC. NR.**3068**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

N. c.

Uppteckningen rör

Vid midsommar vet jag di som brukte gå ut och plocka både blommor och gröna kvistar, som di sen satte ner här och var i sä'aåkrarna, men varför di skulle göra så, det vet jag inte.

Kvistar i
åkern.

- 58 -
ACC. NR. 3068

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Olle Levander
Upptecknat av: Martin Larsson
Härad: Allbo Adress:
Socken: Slätthög Berättat av Anna Sara Hasselqvist
Uppteckningsår: 1931 Född år 1858 i Elmhult, Slätthög

Uppteckningen rör

Register.

Vilsegång 1
Maran 2
Spå i kaffe 3
Otur möta person med lintyget avigt ... 5
Tattarekärning, som ville låta se vår
flickas fästeman och som sa att Petter
Magnus pojke var småväxt och kinkig
därför att han pissat på vätten 6
Ta "sanket" från grannen 9

Om Bläsens trollkonster, förgjord smörkärning, medel mot förgjorda kreatur, dragpeng, förut- säga dödsfall, förvända synen	10
Kol lades i flytande jäst som lämnades ut	18
Stålbit i botten på smörbyttan	19
Korsa eller lägga salt i mjölk	20
Hår och tänder brännas upp, inte kastas ut	21
Naveln och efterbörden	22
Peng i lindan på nyfött barn	23
Om okysk tar nyfött barn, får det skärvan	24
Segehuva	25
Bortbyting	26
Tvedeggingar	27

Seder vid barndop, tyda	28
Vad barnsängskvinna skulle iaktta före kyrktagningen	30
"Gå årsgång": ta reda på sin tillkommande .	31
Ta reda på sin tillkommande	35
Vad pojke skulle göra för att få flicka glad vid sig	36
Ge flicka något att äta för att uppväcka hennes kärlek	37
Dra fram björk, när det lyses andra gången .	38
Bru'atallrik	39
Låta katten gå in först i det nya hemmet ..	40

Lyten, födelsemärke, skriketjyng, fallandesjukan	41
Medel mot skabb	43
Bota skärvan	44
Medel mot mörkräddhet , , , ,	46
Doppebrunnen, där man offrade och doppade ner sjuka barn. Spökeri vid brunnen	47
Ropa ut en död (sjuk som hade svårt att dö) ..	49
Bergtagna kreatur	50
Ko som kalvat ledes över stål och eld	51
När kreaturen inte kunde idissla, botemedel ...	52
Urinstämman hos kreatur, botemedel	53

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sluta skörden: tre sista stråna till glosen,

ta haren	54
Vårfrudagssed	55
Långfredagsseder	56
Kvistar i åkern vid midsommar	57
Register	58